

Asia: VN/26649/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta Kansalliseksi metsästrategiaksi (KMS2035)

Luku 2: Toimintaympäristö

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 2: Toimintaympäristön muutos

Toimintaympäristön muutos on kuvattu tiiviisti ja monipuolisesti. Kohdassa „Metsäalaa vaikuttavat megatrendit ja muutostekijät“ tulisi muutostekijöitä arvioida enemmän siitä näkökulmasta, mitä ne mahdollisesti tarkoittavat metsäalalle, etteivät ne jää strategiasta irralliseksi. Nyt muutos kuvataan, muttei sen mahdollista vaikutusta / vaikutussuuntaa, mikä lisäisi konkreettisuutta. Lisäksi metsien hiilinielun kehityksen tarkastelua tulisi tehdä pidemmälle tulevaisuuteen, esim. 2030, 2050, 2070. Miten nielu kehittyy jos nyt aletaan rajoittaa hakkuita vs. jatketaan nykyuralla tai ennustetulla kasvavalla puun kysynnällä.

Korostettaessa kohdassa „Yhteiskuntaan liittyviä muutostekijöitä“, että erityisesti nopeasyklisellä sosiaalisella medialla on vaikutusta metsäalaa koskevaan päätöksentekoon sen eri tasoilla, tulisi rinnalla tunnistaa, että päätöksenteon tulisi olla pitkäjänteistä ja faktoihin perustuvaa eikä yksin sosiaalisen median trendejä seurailevaa.

Kohdassa „Kansainväliset politiikat“ käynnissä olevat EU politiikkatoimet on kuitattu turhan kursorisesti. Parempi olisi kuvan tai tietolaatikon kautta kuvata ne tarkemmin sekä arvioida edes sanallisesti suoria ja välillisiä vaikutuksia metsäalaa ja yhteiskuntaan. EU-tason säätely voi vaikuttaa strategian painotuksiin ja mahdollisuuksiin sen toimeenpanossa hyvin merkittävästi. Lisäksi Ukrainan sodan mahdollisesti pitkäaikainen vaikutus Euroopan turvallisuusympäristöön sekä talouteen ansaitsisi toimintaympäristön muutosarvioinnissa enemmän huomiota.

Kohdassa „Väestörakenne ja arvomuutokset“ on hyvä, että nämä väestökehitykseen/työvoimaan liittyvät asiat on nostettu esille. Niillä on merkittävä vaikutus siihen, miten metsäalan tuotanto- ja palveluliiketoiminta voivat kehittyä.

Kohdassa „Metsäteollisuus“ nostetaan esille puun saatavuus. Aiheen yhteydessä olisi syytä nostaa esille metsien hiilinielujen (LULUCF) merkitys kansallisille hiilensidonnalla sitoumuksille, missä kasvavat hakkuut vaikeuttavat sitoumusten saavuttamista. Lisäksi jalostusarvon kasvattaminen olisi keskeinen keino puun riittävyyden ja arvonnallisen kasvattamisen tavoitteiden saavuttamiseksi samanaikaisesti, kuten biotalousstrategiassa korostetaan.

Metsäkeskuksessa on ollut vuosina 2021 ja 2022 käynnissä kampanja energiapuun saatavuuden parantamiseksi metsänhoidon keinoin. Kampanja kuvastaa mahdollisuutta kohdentaa informaatio-ohjausta ja julkista tukea metsien hoidon ja käytön jouduttamiseksi.

Kohdassa „Metsätalous“ tulisi luonnonhoidon ja jatkuvan kasvatuksen rinnalle nostaa talousmetsien luonnonhoito, missä normaaleissa talousmetsien toimenpiteissä suositaan monimuotoisuudelle tärkeitä kohteita ja toimenpiteitä vapaaehtoisin keinoin. Kansallisen metsästrategian tulisi tunnistaa yhtenä mahdollisuutena nostaa metsien monikäytön rinnalle ja osin sen tilalle eriytyvä metsien käsittely, missä suojelu, rajoitettu käyttö, luonnonhoito, mutta myös tehokas puuntuotanto, olisivat kaikki mahdollisia riippuen omistajan tavoitteista ja metsien luontoarvoista / kasvupotentiaalista.

Kohdassa „Metsänomistus“ tulisi kuolinpesien purkamiseen ja erityisesti niiden syntymisen ehkäisyyn kiinnittää huomiota, koska kuolinpesissä yksimielisen päätöksenteon vaatimus rajoittaa kaikenlaista metsien käyttöön liittyvää päätöksentekoa

Luku 3: Tahtotila

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Visio - Kasvavaa hyvinvointia metsistä ja metsille

Visio „Kasvavaa hyvinvointia metsistä ja metsille“ kuulostaa hieman oudolta: hyvinvointia metsille ei ole samansisältöinen kuin hyvinvointia ihmisille. Sanaparilla lienee haettu tavoitetta tuottaa hyvinvointia metsistä ja samalla varmistaa, että meillä on hyvinvoivat metsät.

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Strategiset päämäärät ja tavoitteet

Päämäärät ja tavoitteet ovat tasapainoiset ja onnistuneesti muotoiltu. Esimerkiksi tavoite, että „Laadukas tutkimus, kehittyvä paikkatieto ja tiedon käytettävyyden luovat vahvan tietopohjan päätöksenteolle ja ennakkoinnille“ on Metsäkeskuksen kokemuksen perusteella erittäin keskeinen strategian onnistumisen kannalta.

Luku 4.1 Hankesalkku ja 4.2 Kärkihankkeet

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 4.1: Hankesalkku ja 4.2: Kärkihankkeet

Yleisenä huomiona, että taulukoissa toimenpiteet kannattaisi numeroida tai aakkostaa, jotta niihin olisi helpompi viitata keskusteluissa tai kommentoissa. Lisäksi sana „elonkirjo“ ei ole onnistunut valinta, koska se ei yhdistä „monimuotoisuus“ ohjelmia ja strategioita metsästrategiaan luontevasti.

KMS toteutumista tukevin toimenpiteisiin on perusteltua suunnitella vaikuttava tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-ohjelma, jossa painotetaan tiedon käytäntöön vientiä ja siinä tutkimuksen ja käytännön toimijoiden yhteistyötä. On erittäin tärkeä jalkauttaa / kenttäyttää tutkimusten johtopäätelmiä tehokkaasti.

On hyvä, että toimeenpano on puristettu kolmeen kärkihankkeeseen. On mm. perusteltua, että ilmastokysymykset eivät ole erillään, vaan sisällä näissä kärkikokonaisuuksissa. Riski siitä, että kehittämistoimenpiteet ovat vain omissa silloissaan, on kuitenkin pystyttävä välttämään - esim., että käytetyssä jaottelussa monimuotoisuutta ei kehitetä irrallaan muusta metsänkäytöstä?

Kohdassa „Metsien kasvu“, ei tulisi puhua vain tehokkaasta metsänviljelyketjusta, vaan oikea-aikaisista ja laadukkaasti toteutetuista hoitotoimista ennen kaikkea metsien kehityksen alkuvaiheessa. Harvennuksista puhuttaessa tulisi kiinnittää huomiota erityisesti ensiharvennuksissa, että ne eivät ole liian voimakkaita. Käytännössä havaittu ongelma on, että ensiharvennukset ovat usein liian voimakkaita, mikä heikentää merkittävästi mahdollisuutta saavuttaa strategian kasvu-, kantorahatulo-, hiilensidonta- ja monimuotoisuustavoitteet. Metsäkeskuksen hankkeessa on alustavasti arvioitu, että liian voimakkaiden ensiharvennusten aiheuttama kasvutappio kiertoajan aikana olisi erittäin merkittävä.

Metsätuhojen ennakkoinnin rinnalle tulisi nostaa tuhoihin varautuminen ja niistä toipuminen. Varautumalla tuhoihin, voidaan niiden vaikutuksia pienentää.

Metsä- ja muiden yksityisteiden jatkuvan kunnossapidon merkityksen rinnalle tulisi strategiassa nostaa yksityisteiden ja siltojen korjausvelan pienentäminen. Strategian tulisi tukea keskustelua liikenne- ja viestintäministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön sekä valtiovarainministeriön suuntaan, jotta puuhuollon ja metsien monien käyttömuotojen kannalta oleellisten yksityisteiden kunto ei rappeutuisi tulevana vuosikymmeninä. Jotta näin ei tapahtuisi, korjausvelan kartuttaminen tulisi pysäyttää mahdollisimman nopeasti. Metsäkeskuksessa on käynnissä aihetta palveleva TIESIT -hanke, missä yhteydessä tulisi yksityisteiden kunnostukseen liittyvät haasteet mm. tiedonsiirtoa palvelevien järjestelmäratkaisujen sekä tiekuntien yhteystietojen saatavuuteen liittyvät ongelmat pystyä ratkaisemaan.

Taulukko 1 „Metsien kasvua edistävät toimenpiteet“ on onnistunut kokonaisuus

Taulukko 2 „Elonkirjoja talousmetsissä edistävät toimenpiteet“ kuvattaessa monimuotoisuuden turvaamisen rahoitusmalleja, tulisi niissä huomioida maanomistajan ansaintalogiikka sekä mahdollistaa rahoituksen hakeminen/sen valmistelu markkinaehtoisesti kuten Kemera ympäristötuki- tai luonnonhoitohankkeissa on mahdollista.

Kuvattaessa luonnonhoidon osaamista, suunnittelua ja käytäntöön vientiä, painotuksen tulisi olla sekä alue- että tilatasolla.

Kuvattaessa suometsien ilmastokestävää hoitoa, tulisi kiinnittää huomio myös suometsien puunkorjuun tekniset vaatimuksiin ja kustannustehokkuuteen.

Taulukko 3. „Metsäalan uudistumista edistävät toimenpiteet“ nostetaan perustellusti esille työkalut metsänomistajille ja toimijoille tietopohjaiseen päätöksentekoon. Käytännössä tämä voi tarkoittaa esim. Metsään.fi asiointi- ja aktivointiominaisuuksien (nk. tuuppaustoiminnallisuuden kehittämistä). Lisäksi mahdollisuuksia on rakentaa työkaluja hiilitaseen/hiilensidonnan laskentaan erilaisilla metsänkäsittelymenetelmillä tai laskentatyökaluja harvennusvoimakkuuden vaikutuksista metsänomistajan tuloihin kiertoajan aikana, tai kaukokartoitusaineiston automaattinen harvennustiheyden analysointi ja sen taloudellisen / hiilensidontavaikutuksen arviointityöväline. Tietopohjaiset työvälineet ovat suuri mahdollisuus digipalvelujen tulevaisuudessa.

Taulukossa 3 on esitetty nuorten metsäneuvoston vakiinnuttamista osaksi kansallisen metsästrategian toteutusta. Perusteita tälle toki on, mutta onko syytä painottaa yhtä ja melko rajattua nuorten aktivointitapaa vai yleisemmin kuvata esim., että vakiinnutetaan nuorten metsäalan tunnettuutta ja alalle hakeutumista edistäviä kansallisia ja alueellisia toimenpiteitä. Hankehaun kautta voidaan sitten valita tavoitteeseen sopivimmat.

Taulukossa 3 on perustellusti esitetty metsäalan ja sen koulutuksen vetovoiman ja reagointikyvyn parantamista. Tässä tulisi huomioida, että kehitetään myös (eri- ja saman asteen) oppilaitosten yhteistyötä ja monimuotokoulusta sekä siltaopintoja, jotka kaikki lisäävät koulutuksen saavutettavuutta. Metsäala tarvitsee myös uudenlaista ja monialaista korkeakouluosaamista eri tutkinto-ohjelmista (logistiikka, ICT-alat, liiketalous, yhteiskuntatieteet, energia, biologia, maantiede...), ei vain perinteisistä metsäalan ohjelmista.

Taulukossa 3 on esitetty, että kehitetään sopimuksellisia toimintamalleja virkistyskäyttöön ja luontomatkailuun. Sopimusmallien rinnalle tulisi nostaa myös liiketoimintamallien kehittäminen osana sopimusmalleja tai niiden rinnalla.

Taulukossa 3 on esitetty, että sujuvoitetaan sukupolvenvaihdoksia ja automatisoidaan selvennyslainhuuto. Toimenpide on erittäin kannatettava. Samassa yhteydessä tulisi nostaa esille kuolinpesäomistuksen vähentäminen, koska niiden osuus yksityismetsistä on kasvamassa ja omistamisen rakenteesta johtuvat ongelmat ovat jo nyt merkittäviä.

Taulukossa 3 on kostettu, että vahvistetaan monitavoitteista metsäntutkimusta. Toimenpide on kannatettava, jos sen rinnalla on panostus tutkimusten johtopäätösten käytäntöön vientiä

Muuta kommentoitavaa

Muuta kommentoitavaa

Kohdassa „Organisointi“, olisi maakunnallisten metsäneuvostojen rooli syytä mainita myös osana toimeenpanoa.

Kohdassa ”Määritelmät” monille lukijoille olisi tarpeen määritellä myös mitä tarkoittavat kestävyyden eri osa-alueet, vaikka ovatkin olleet pitkään käytössä: taloudellinen, ekologinen sosiaalinen sekä kulttuurinen kestävyys.

Eini Ari
Suomen metsäkeskus

Niskanen Anssi
Suomen metsäkeskus